

Göteborgs universitet
Rektor

Näringsdepartementet

Dnr VR 2016/132

Yttrande över Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet, betänkande av Entreprenörskapsutredningen (SOU 2016:72)

Göteborgs universitet har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad remiss, ert diarienummer N2016/06470/FF. Det är i första hand de av utredningens förslag som presenteras i Kapitel 5 och som ansluter till ovan angivna direktiv som kommenteras i yttrandet. Göteborgs universitet står även bakom SUHF:s yttrande till denna remiss. Yttrandet har beretts till rektor av Professor Maureen McKelvey, Institutionen för ekonomi och samhälle, Handelshögskolan.

Vi välkomnar utredningens uppdrag och instämmer i att innovation och entreprenörskap kan spela en viktig roll i att möta de globala samhällsutmaningarna. I sin helhet är dock betänkandets förslag svagt underbyggda och saknar tydlig relevans för utredningens uppdrag. Genomgående är fokus främst på kommersialisering och de tekniska vetenskaperna vilket är ett problem. Det verkar även saknas en förståelse för att lärosätets primära uppgift är att bidra med ny kunskap till samhället, dels genom forskning men också genom att utbilda studenter som får med sig ny kunskap via forskningsanknuten utbildning. Forskning och utbildning görs givetvis i samverkan med det omgivande samhället.

Vad beträffar kapitel 5 i betänkandet så är vår uppfattning att flertalet förslag bör avvisas. Kopplingen mellan förslagen i kapitel 5 och översikten i 1.3 och 1.4 är diffus vilket är en svaghet då forskningsresultat om innovation och entreprenörskap inte verkar ha beaktats när förslagen formulerats. Vi konstaterar att orsakssamband mellan genomförandet av förslagen i kapitel 5 och påverkan på kvaliteten i forskning, utbildning och samverkan inom högskolesektorn eller förutsättningarna för innovation och entreprenörskap i Sverige inte analyserats. Detta medför att förslagen framstår som lösryckta, saknar analytisk grund, de motiveras heller inte i betänkandet utom i några fall med enstaka källhänvisningar av varierande karaktär och kvalitet.

Detaljkommentarer på förslagen i Kapitel 5

a. kapitel 5.6.1

Vi avvisar förslaget i avsnitt 5.6.1 om att öka den konkurrensutsatta andelen av högskolornas basanslag från 20 till 50 procent samt att ett samverkanskriterium ska användas för samma ändamål.

Att öka den konkurrensutsatta andelen av lärosätets basanslag är synnerligen olämpligt då det undergräver lärosätets strategiska förmåga. Detta då de externa konkurrensutsatta bidragen till forskning redan är över 50 % av de totala forskningsintäkterna. Det beläggs inte i betänkandet hur konkurrensutsättningsgrad av just 50 procent skulle få de effekter som utredningen menar att den 20-procentiga konkurrensutsättningen ännu inte givit utan förslaget tycks taget ur luften.

En annan del av förslaget är att basanslaget ska fördelas med hänsyn till universitets och högskolors samverkan med det omgivande samhället baserat på ett så kallat samverkanskriterium. Detta förslag avvisar Göteborgs universitet.

Universitetets roll är primärt att bidra med ny kunskap i samhället. Att fördela medel utifrån ett samverkanskriterium utan att ta hänsyn till vilken typ av ny kunskap som genereras eller på vilket sätt kunskaperna sprids riskerar att få långsiktiga negativa effekter. Ett skäl är att ett sådant kriterium kan snedvrider forskningen genom att prioritera aktiviteter som bedöms kunna ge snabb tillämpning i motsats till mer långsiktig fri forskning. Vissa discipliner (särskilt de tekniska och medicinska) skulle gynnas och andra missgynnas oavsett vetenskaplig kvalitet. Ett annat skäl är att en ökad samverkan kommer att behöva finansieras med basanslaget om förslaget skulle genomföras, vilket skulle leda till en minskning av alla andra typer av forskningsaktiviteter inklusive den fria forskningen som idag finansieras med detta anslag. Med andra ord kan sämre forskning finansieras och kompenseras med t. ex utökade näringslivskontakter och aktiviteter för att främja entreprenörskap. Ytterligare ett skäl som talar mot ett genomförande är att ett samverkanskriterium skapar incitament för att inte leverera obekväma resultat ur ett samverkansperspektiv, forskningen frihet skulle bli beskuren.

I samma kapitel återfinns även ett förslag att använda innovationskontorens återrapportering av ärendeflöden som tecken på samverkan med såväl näringsliv som andra aktörer i innovationssystemet.

Den utredning som föregick inrättandet av innovationskontoret påpekade att flödestal kan påvisa att saker görs men ska inte användas för att mäta grad av aktivitet (SOU 2012:41, s. 60)¹. Kvantitativa mått som ett sätt att utvärdera samverkan är ingen bra indikator på framgång, ett mått måste alltid relateras till lärosätets verksamhet och profilering och ta hänsyn till kvalitet.

b. kapitel 5.6.2

Vi avvisar grunderna för förslaget i avsnitt 5.6.2 om att utveckla ett tydligare ledarskap inom akademien

Vår avvisande hållning i denna del beror på den analys och de antaganden som ligger bakom förslaget. Flera obelagda antaganden om svagt ledarskap till följd av s.k. kollegialitet ligger till grunden för betänkandets förslag med hänvisning till bl. a. Näringslivets forskningsberedning. Exempelvis sägs att det bristande ledarskapet hindrar många universitet och högskolor från att uppnå excellens, utan att belägg härför anförs. Ett annat obelagt antagande i utredningen är att

¹ SOU 2012:41. Innovationsstödande verksamheter vid universitet och högskolor: Kartläggning, analys och förslag till förbättringar - slutbetänkande

det skulle finnas ett samband mellan professionella ledare och excellens vid universitet och högskolor. Vari professionellt ledarskap i akademien skulle definieras inte heller. Det är oklart hur utredningen har kunnat dra ovanstående slutsatser och lägga förslaget.

c. kapitel 5.8.2

Förslaget om att låta universiteten besluta om lärarundantaget som presenteras i avsnitt 5.8.2. Underlaget är bristfälligt och det finns ett behov av ytterligare utredning.

Det är positivt att lärosätena föreslås få ett tydligare uppdrag att ta ett större ansvar för hanteringen av forskningsresultat och intellektuella tillgångar. Sådan hantering kan, men behöver inte, innefatta att även intellektuella äganderättigheter övergår till lärosätet eller till det knutet holdingbolag. Här är det väsentligt att bibehålla flexibilitet och flera alternativa tillvägagångssätt, övertagande av äganderätt är inte alltid nödvändigt eller ens eftersträvänsvärt. Som konstateras i utredningen så saknas i dagsläget också flera viktiga förutsättningar för en adekvat och ändamålsenlig hantering (bla bristande sekretessmöjligheter) vilka måste komma på plats före någon stor förändring görs. Här menar vi finns ett behov av en vidare utredning².

I samma avsnitt står även att medel till innovationskontoren ska baseras på prestanda och uppdrag ska ges till att definiera och samla in relevanta data.

Det är viktigt att innovationskontorens breda uppdrag kvarstår som det står i regleringsbrevet (anslag 264, ap 20). I arbetet med nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap ingår så mycket mer än att endast verka för kommersialisering och det bör vara upp till respektive lärosäte att arbeta med innovation/nyttiggörande utifrån sina förutsättningar. Det måste också tas hänsyn till att det är fråga om stöd i mycket tidig fas av idéutveckling så om prestanda mäts utifrån Ett professionellt innovationskontor vid ex. ett bredduniversitet måste kunna arbeta likväl inom humanistiska som medicinska områden för att stödja nyttiggörande av kunskap i form av samhällsnytta i vid bemärkelse. Detta för såväl forskare som studenter. Här bör universiteten själva ha autonomi och bestämma hur deras innovationskontor ska utvecklas och rimligen bör en framtida resursfördelning baserat på antalet forskare och studenter som innovationskontoret har att stödja.

d. kapitel 5.8.3

Vi tillstyrker förslaget om utredning av sekretess och anmälningsplikt/system som presenteras i avsnitt 5.8.3.

Vi välkomnar utredningens förslag att skapa förutsättningar för sekretesshantering. En sådan utredning bör ha en bred ansats och syfta till att säkra sekretesskydd från uppkomst av ett forskningsresultat, dvs även före det att idéer kommer in till lärosätenas enheter för stöd och rådgivning. Även anmälningsplikt eller ett system för synliggörande av innovationer som genereras som en del av forskningsresultat är positivt, under förutsättning att det kombineras med relevant konstruktion för att säkerställa att systemet i sig inte blir ett hinder för immaterialrättsligt skydd av innovationer sprungna ur forskningsresultat. Tillsammans skulle

² Exempel på framstående artiklar inom forskningsfält som visar detta empiriskt är (Mowery et al 2001; Kenney and Patton 2009; Grimaldi, R. et al 2011); inklusive en analys av förhållandena i Kanada som drar helt andra slutsatser än utredningen (Kenney and Patton 2011).² Dessutom visas det som nu kallas 'academic engagement with industry and society' (ungefär samverkan) är ett annat men lika viktig nyttiggörande, jämfört med kommersialisering, dvs, patent och nystart av bolag (Perkmann et al 2013).²

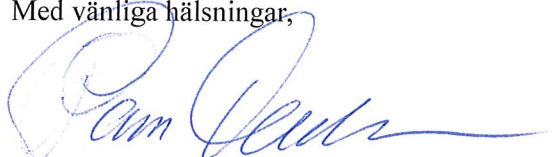
de föreslagna åtgärderna bidra till att ökat synliggörande av de många olika sätt som lärosätena verkar för nyttiggörande och bidrar till samhällsnytta, vilket vi ser positivt på.

e. kapitel 5.8.6

Vi ställer oss tveksamma till förslaget om att öppna lärosätenas innovationsrådgivning i tidiga skeden för flera.

Innovationskontorens möjlighet till ett brett synsätt på nyttiggörande behöver kvarstå. Förslaget riskerar att splittra innovationskontorens stödverksamhet som har byggts upp utifrån de förutsättningar som råder inom akademien för att stötta studenter, forskare och andra anställda med nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap. Det regelverk som styr universiteten är heller inte anpassat för att ta hand om idéutveckling för utomstående. Ett bättre alternativ för stöd till enskilda uppfinnare är, tror vi, att istället bygga vidare på det pilotprojekt som utredningen nämner, Svenska uppfinnarföreningens och VINNOVAs projekt "Innovation för regional tillväxt".

Med vänliga hälsningar,

Pam Fredman
Rektor